

ANALIZA ACTIVITĂȚII ECONOMICE A FARMACIEI UNIVERSITARE „VASILE PROCOPIȘIN”*

Vladimir Safta¹, Stela Adauji¹, Haralambie Golovei², Mariana Cotos¹

Instituția Publică USMF „Nicolae Testemițanu” Catedra Farmacie Sociale „Vasile Procopișin”¹,
Farmacia Universitară „Vasile Procopișin”²

Rezumat

Activitatea didactică a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” lasă amprente asupra activității de prestare a serviciilor farmaceutice, dar și asupra activității economice. În articol se expun rezultatele analizei complexe a activității economice a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”. Se evidențiază dinamica indicatorilor de bază: rulaj, venit total, cheltuieli, inclusiv retribuirea muncii. Sunt evidențiate unele particularități ale activității economice. Sunt argumentate și elaborate recomandări orientate spre schimbarea situației economice a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”.

Abstract

Analysis of economic activity of University Pharmacy “Vasile Procopișin”

The didactic activity of University Pharmacy influences the provision of pharmaceutical services and economic activity. In the article the results of complex analysis of economic activity of University Pharmacy are presented. The dynamics of basic indicators is highlighted: turnover, total income, expenditures, including salaries payment. Some particularities of economic activity are pointed. Recommendations oriented to the modification of economic situation of University Pharmacy are argued and elaborated.

Introducere

Farmacia Universitară „Vasile Procopișin” – subdiviziune a Facultății de Farmacie a Instituției Publice USMF „Nicolae Testemițanu” – prima farmacie de instruire din fosta URSS dar și din sud-estul Europei, a fost fondată în anul 1982 din inițiativa decanului de atunci Vasile Procopișin.

Pe parcursul primilor 25 ani de activitate, Farmacia Universitară „Vasile Procopișin” s-a dezvoltat ascendent asigurând realizarea volumului stabilit al procesului de instruire a studenților, dar și o creștere permanentă a activității economico-financiare.

În anul 2011 prin Legea nr. 57 din 01 aprilie „pentru modificarea și completarea Legii nr. 1456-XII din 25 mai 1993 cu privire la activitatea farmaceutică”, Farmacia Universitară „Vasile Procopișin” a fost inclus în Lege ca tip separat de farmacie cu circuit deschis, având ca funcții de bază instruirea, cercetarea și prepararea medicamentelor precum și asistența populației cu medicamente și alte produse farmaceutice. Pe parcursul ultimilor ani s-a evidențiat o tendință stabilă de micșorare a numărului de populație ce revine la o farmacie comunitară. În mun. Chișinău, acest indicator a scăzut de la 2366 (2008) până la 1838 (2012), astfel încălcându-se prevederile art.19 alin.(6) al Legii nr.1456/1993, care stabilește un număr de 3000-4000 locuitori la o farmacie.

Conform unor studii de marketing [1] s-a demonstrat că 96% din farmaciile comunitare amplasate în mun. Chișinău nu corespund prevederilor alin. (4) și (5), art.19 al Legii nr. 1456/1993. Nu face excepție nici Farmacia Universitară „Vasile Procopișin”. Dacă la momentul fondării ea avea o rază de deservire de cca 1 km, atunci, începând

cu anul 1998 și până în anul 2012, în preajma ei au fost fondate 9 farmacii, activitatea căror nu asigură concurență loială Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”, precum și de preparare a medicamentelor extemporale.

Această situație lasă o amprentă negativă asupra activității economice a Farmaciei Universitare. În aceste condiții este **actuală** problema evidențierii situației de facto privind dinamica indicatorilor economici ai Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” și în caz de necesitate, aplicarea unor măsuri de rigoare.

Scopul prezentei lucrări este analiza situației economice a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”, inclusiv a filialelor ei și argumentarea recomandărilor privind îmbunătățirea activității.

Material și metode

În calitate de materiale pentru studiu au servit datele statistice privind activitatea Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”, obținute în mod legal din contabilitatea Instituției publice USMF „Nicolae Testemițanu”. Analiza datelor statistice s-a efectuat cu aplicarea arsenalului metodic al analizei economice [2 - 4].

Rezultate și discuții

Principalul indicator al activității economice a farmaciei este **rulajul**. La mod general rulajul este expresia principală a circulației mărfurilor pe piață. Rulajul farmaciei comunitare reprezintă un indicator totalizator care cumulează în sine volumul activității, dimensiunile sortimentului, mărimea stocului, intensitatea intrărilor de mărfuri, dar și într-o anumită măsură, gradul de atractivitate a far-

*Articolul se consacră aniversării de 30 ani de la fondarea Centrului Farmaceutic Universitar „Vasile Procopișin” a Instituției Publice USMF „Nicolae Testemițanu”

Tabelul 1. Analiza rulajului Farmaciei Universitare

Indicator	2008	2009	2010	2011	2012
Rulaj (mii lei)	4838,1	9014,8	10102,8	11918,2	10858,0
Abaterea absolută față de anul precedent (mii lei)	-	+4176,7	+1088,0	+1815,4	-1060,2
Tempoul de creștere (excedență/micșorare(scădere) (%))	-	186,33 (+86,33)	112,07 (+12,07)	117,97 (+17,97)	91,10 (-8,9)

maciei, volumul serviciilor farmaceutice prestate, etc. Analiza rulajului Farmaciei Universitare pentru anii 2008-2012 este prezentată în tabelul 1.

Datele din tabelul 1 denotă o creștere bruscă a rulajului în a. 2009; în următorii 2 ani creșterea a fost mai lentă, iar în a.2012 se atestă o scădere a rulajului cu 8,9% față de a.2011. În așa fel, valoarea medie anuală a tempoului de excedență pentru perioada analizată a constituit 26,87%. Scăderea semnificativă a tempoului de creștere a rulajului în a.2012 pune în evidență existența problemelor în activitatea Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”.

Un alt indicator important ce caracterizează situația economică a Farmaciei Universitare este **venitul** obținut în rezultatul realizării medicamentelor și altor produse farmaceutice și parafarmaceutice (figura 1).

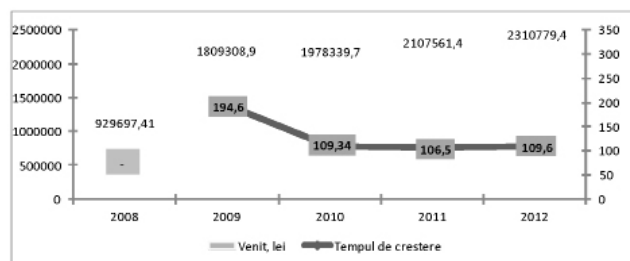

Fig. 1. Dinamica veniturii Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”

Dinamica veniturii, prezentată în figura 1 se caracterizează printr-o creștere bruscă în a.2009, fapt ce corelează evident cu creșterea rulajului în acest an; totodată, pe parcursul anilor ulterioari (2010-2012) se atestă o creștere lentă a veniturii, asigurându-se un temp mediu anual de excedență egal cu 8,47%. De menționat faptul creșterii veniturii în a.2012, în situația în care volumul rulajului s-a micșorat față de a.2011.

Pentru a evidenția contribuția părților organizatorice componente ale Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” la venitul total, s-a purces la analiza comparativă a acestei contribuții pentru a.a. 2008 și 2012 (figura 2).

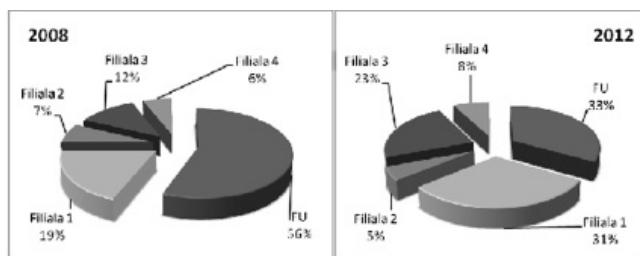

Fig. 2. Contribuția părților componente ale Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” la venitul total

Rezultatele analizei comparative, prezentate în figura 2 demonstrează o micșorare vădită, cu 30% a contribuției farmaciei-bază la venitul total. În același timp, a crescut preponderent contribuția filialelor nr.1 (cu 5%) și nr.4 (cu 22%), iar contribuția filialei nr.2 s-a micșorat cu 3.

Cel de-al 3-lea indicator economic de bază reprezintă cheltuielile totale suportate de către întreprindere, inclusiv cheltuielile aferente retribuirii muncii personalului Farmaciei Universitare.

Analiza dinamicii cheltuielilor totale, inclusiv a celor aferente retribuirii și a celor aferente procurării mărfurilor și serviciilor, este prezentată în figura 3.

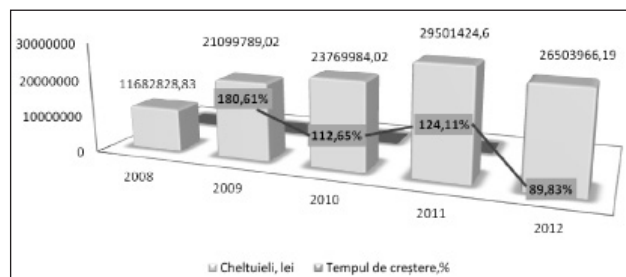

Fig. 3. Analiza dinamicii cheltuielilor

Datele din figura 3 demonstrează creșterea cheltuielilor Farmaciei Universitare pe parcursul anilor 2008-2011 și micșorarea lor în a.2012. Analiza comparativă a dinamicii rulajului (tabelul 1) cu dinamica cheltuielilor (figura 3), permite de a conchide despre existența unei corelații evidente dintre dinamica acestor indicatori economici: creștere bruscă în a.2009, creștere lentă în aa 2010-2011 și scădere în a.2012.

La fel, se constată că tempoul mediu anual de excedență a cheltuielilor este aproximativ egal cu cel al rulajului (26,64% și respectiv 26,87%).

În același timp, trebuie menționat faptul că dinamica cheltuielilor nu coincide cu dinamica veniturii doar în a.2012; în ceilalți ani cheltuielile corelează și cu venitul total.

Din componența cheltuielilor totale, un loc aparte revine cheltuielilor aferente **retribuirii muncii** (figura 4).

Dinamica cheltuielilor aferente retribuirii muncii denotă o creștere bruscă inexplicabilă în a.2009, după care revine într-o evoluție normală, comparabilă atât cu cheltuielile totale cât și cu ceilalți indicatori economici.

Totodată, trebuie menționat faptul că retribuirea muncii în Farmacia Universitară constituie o cotă parte infimă din cheltuielile totale: 1,21% (a.2008) și 4,79% - cota medie anuală pentru a.a. 2009-2012.

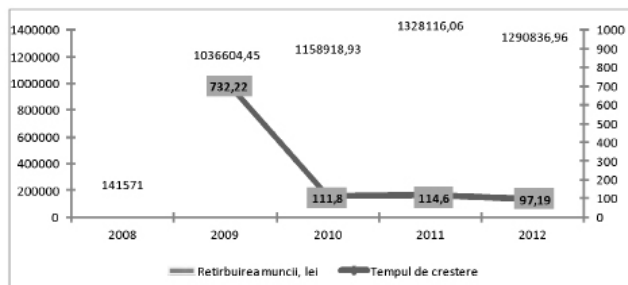

Fig. 4. Cheltuieli aferente retribuiri muncii

În această situație a fost necesară aplicarea metodei de comparație cu date din exterior (alte farmacii comunitare), în rezultatul cărui fapt s-a evidențiat o diferență de cca.10 ori dintre cota parte a retribuiri muncii în Farmacia Universitară „Vasile Procopișin” ($\approx 4,8\%$) și alte farmacii cu circuit deschis ($\approx 50\%$). Din acest segment de analiză se desprinde o concluzie intermediară: indicatorul economic “Cheltuieli totale ale Farmaciei Universitare conține o cotă parte considerabilă de cheltuieli ce nu sunt aferente activităților desfășurate în cadrul farmaciei”. Din această cauză, cheltuielile totale nu sunt acoperite de venitul brut, fapt ce blochează posibilitatea determinării rentabilității Farmaciei Universitare.

Pentru a determina durabilitatea dezvoltării economice a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” s-a purces la calculul raportului dintre creșterea productivității muncii și creșterea salariului mediu anual ce revine unui salariat al Farmaciei (tabelul 2). Conform legităților dezvoltării economice acest coraport trebuie să asigure un tempou de creștere a productivității muncii mai mare decât tempoul de creștere a salariului mediu pentru un salariat. Din tabelul 2 rezultă că pe parcursul anilor 2009-2011 tempoul de creștere a productivității muncii în Farmacia Universitară a depășit tempoul de creșterea salariului mediu anual pentru un salariat.

Astfel, tempoul mediu anual de excedență pe parcursul acestei perioade a constituit 38,7%, iar tempoul mediu anual de excedență a salariului mediu anual pentru un salariat a fost egal cu 31,1%. Însă, în ultimul an al șirului dinamic supus analizei se atestă o scădere a productivității muncii față de anul precedent cu -8,93%; totodată scăderea salariului mediu anual pentru un salariat a constituit doar -2,8% - fapt ce contravine legităților dezvoltării economice durabile a întreprinderii.

– În preajma farmaciei universitare contrar prevederilor

legale (art. 19, al. 4 al Legii 1456/ 1993) au fost amplasate un șir de farmacii de forme industriale și filiale la o distanță ce nu depășește 500 m prevăzuți de lege. Odată cu amplasarea nelegală a farmaciilor și filialelor în preajma Farmaciei Universitare, tempoul de creștere al rulajului ei s-a micșorat. În legătură cu acest fapt se recomandă rezolvarea pe cale amiabilă sau atacarea în instituția de judecată a Camerei de Licențiere, care a eliberat licență agenților economici cu încălcarea normei legale.

- Optimizarea costurilor Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” prin:
  - reducerea cheltuielilor materiale;
  - optimizarea gestiunii calității serviciilor farmaceutice prestate;
  - optimizarea cheltuielilor.
- Fortificarea funcției de instruire a studenților prin implicarea mai amplă a procesului de studii în procesele tehnologice ale farmaciei. Studenții sunt capabili să participe la îmbunătățirea atractivității Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”. În acest scop se recomandă finanțarea suplimentară a Farmaciei Universitare din fondul acumulat pentru instruirea farmaciștilor pe bază de contract „Vasile Procopișin”.
- Crearea unui sistem informațional automatizat de calcul al taxei laborum (TL). Evidența și gestiunea cheltuielilor secției de preparare a medicamentelor extemporale și a celor preparate în stoc este o activitate laborioasă, fapt ce complică calculul periodic al TL. Crearea sistemului automatizat de calcul, va permite ajustarea lunară sau cel puțin trimestrială a TL.
- Majorarea productivității muncii. Este necesar de asigurat în continuare, ca tempoul de creștere a productivității muncii să depășească tempoul de creștere a salariului mediu anual pentru un salariat. Respectarea acestei proporții va contribui la dezvoltarea economică ascendentă a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”.
- Pentru majorarea atractivității Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” este necesar să-și orienteze activitatea la creșterea calității serviciilor farmaceutice acordate populației și la implementarea Regulilor de bună practică de farmacie (GPP). Este necesar de a corela salarizarea farmaciștilor de la prima masă cu calitatea serviciilor prestate de ei. Prin aceasta, Far-

Tabelul 2.

Analiza raportului dintre creșterea productivității muncii și creșterea salariului mediu anual al unui salariat

Indicatori	2008	2009	2010	2011	2012
Productivitatea muncii (lei)	254634,8	474466,4	531728,4	627272,2	571471,8
Tempoul de creștere a productivității muncii (%)	-	186,3	112,07	117,9	91,07
Salariu mediu anual pentru un salariat (lei)	32701,0	54558,1	6099,8	69900,8	67938,8
Tempoul de creștere a salariului mediu anual (%)	-	166,8	111,8	114,6	97,2

macia Universitară „Vasile Procopișin” ar deveni și o bază experimentală de aprobare a rezultatelor cercetărilor științifice la nivel național.

Concluzii

1. Pe parcursul ultimilor 5 ani (2008-2012) dinamica rulajului Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin” a avut o tendință de creștere în medie pe an egală cu 26,86%, stabilind cel mai înalt tempo de excedență în anul 2009 (+86,33%), iar în anul 2012 formând o scădere față de anul 2011 cu - 8,9%.

2. Pe parcursul perioadei analizate dinamica venitului Farmaciei Universitare nu a prezentat mari devieri în comparație cu alți indici economici. Acesta a avut o tendință de creștere în medie pe an egală cu 30 %. S-a evidențiat că cel mai înalt tempo de excedență a fost atins în anul 2009, acesta constituind +94,6 %, iar creșterea medie în anii 2010-2012 a constituit 8,47%.

3. Analiza cheltuielilor totale pentru perioada cerceta-

tă denotă faptul că în anul 2009 a fost înregistrat cel mai înalt tempo de creștere, care a constituit + 80,61%. Dinamica cheltuielilor totale ale Farmaciei Universitare a avut o tendință de creștere în medie pe an egală cu 26,8%, iar în anul 2012 a avut loc o scădere cu - 10,17% față de a. 2011.

4. Cheltuielile totale ale Farmaciei Universitare nu sunt acoperite pe deplin de venitul brut. S-a evidențiat faptul că o parte considerabilă a cheltuielilor puse în evidența farmaciei Universitare nu sunt aferente activității ei.

5. În rezultatul analizei productivității muncii în Farmacia Universitară „Vasile Procopișin” s-a stabilit că tempoul mediu de creștere a productivității muncii (138,7%) depășește tempoul mediu de creștere a salariului mediu pentru un salariat (131,1%), ceea ce contribuie la dezvoltarea economică ascendentă a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”.

6. În baza cercetărilor realizate au fost argumentate și elaborate șase propuneri privind optimizarea activității economice a Farmaciei Universitare „Vasile Procopișin”.

Bibliografie:

1. Chircă R., Luchian S., Gîrbu V. Analiza transparenței și eficienței reglementărilor pe piața farmaceutică. Chișinău, CEP „Bons Offices”, 2012, 62 p.
  2. Safta V., Brumărel M., Ciobanu N., adauji S. Management și legislație farmaceutică . Chișinău, F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2012, 800 p.
  3. Văleanu I., Hîncu M. Elemente de statistică generală. București, Ed. Litera, 1990, 144p.
  4. Гореньков В.Ф. Экономический анализ деятельности аптечных предприятий. Минск, Высшая Школа, 1976, 146 с.
-